

NOVICE

Izhajajo vsako jutro.

Veljajo do konca leta 1918 20 K.

Za četrt leta K 10.—

Mesečno K 3-50.

Posamezna številka 20 v.

Oglasi po dogovoru.

Uredništvo in upravnništvo je v
„Zadružni tiskarni“, Dunajska
cesta št. 7.

Telefona št. 180.

Uredništvo je strankam na razpo-
lago od 6—7. ure zvečer.

Št. 48.

V Ljubljani, sreda dne 28. avgusta 1918.

Leto I.

Avstrijsko vojno po- ročilo.

Umik sovražnika v Albaniji.

Dunaj, 27. avgusta. (K. u.) Uradno.

Na več mestih italijanske fronte topniški boji in patroljski spopadi.

Bolcan in Gries sta bila zopet cilj napadom sovražnih letalcev, ki pa niso napravili škode.

Na albanskem bojišču so pridobile naše zmagovite čete, zasledujoč poraženega sovražnika, južno Fierija in Berata na prostoru. Tudi ob obeh straneh doline Tomorica (pritok gornjega Devolija), kjer so se trdovratno upirali francoski oddelki, smo naskočili sovražnikove postojanke in prisilili sovražnike k umiku.

Šef. gen. štaba.

Italijansko vojno poročilo.

27. avgusta.

Iz vojnega tiskovnega stana poročajo dne 26. avgusta:

Znatna delavnost naših poizvedovalnih oddelkov ob celi fronti. Na visoki planoti asijski so izvedle britanske in francoske čete sunke v sovražne zakope in so ujele sovražnikov. Nadaljnje sovražnike so ujele in zaplenile orožja in municije naše poizvedovalne patrulje v odseku Monte Grappa in na piavskih otokih. Severno Monte Tomba smo s svojim ognjem pognali sovražne čete.

Albansko bojišče.

Sovražnik ni obnovil svojih napadov, ko je bil v jutro dne 27. avgusta doživel neuspeh. Zato so se vrnile naše, v ozemlju Semeni—Osum zamenjane čete nenadlegovane v noči 25. v svoje za obrambo prirejene postojanke, ko so dovršile svojo nalogo, več dni zadrževati številno močnejšega sovražnika.

Kaj hoče Trumbić?

Milan, 27. avgusta. Razkol med ministrom zunanjih zadev in med voditelji jugoslovanskega gibanja je postal sedaj očividni. „Stampa“ poroča, da je predsednik jugoslovanskega odbora Trumbić duševni povzročitelj vrste člankov v „Corriere della Sera“, ki delajo javno za padec Sonnina. „Perseveranza“ poroča kot dopolnilo, da Trumbić londonskega dogovora za pravo ni nikoli priznaval, ker se ni strinjal z italijanskimi zahtevami, ki jih vsebuje.

Črnogorska pomoč.

Ženeva, 27. avgusta. Po poročilu „Tempsa“ sestavijo Italijani po prizadevanju črnogorskega princa Danila črnogorsko legijo za jugozapadno fronto.

Esad paša.

Dunaj, 27. avgusta. Glasom švicarskih vesti stopa Esad paša zopet v javnost. Iz Soluna, kjer je Esad paša izbežal na svojem poslopiju albansko zastavo, se je napotil preko Italije v Francijo. V Italiji so ga zelo hladno sprejeli. Tam se je mudil že bivši ministrski predsednik albanski Ismail Kemal bej, kojega načrtov Italijani ne priznavajo, ker simpatizira z vsealbanskim gibanjem v Ameriki, ki neče ničesar slišati o italijanskem pokroviteljstvu nad Albanijo. Radi tega so sprejeli Esad pašo z nezaupanjem in preziranjem.

Nemško vojno poročilo.

Bitka tankov.

Berolin, 27. avgusta. (K. u.) Uradno.

Vojni skupini kraljeviča Ruprehta in generalnega polkovnika von Boehna.

Čez dan težek boj med Arrasom in Sommo. Vzhodno Arrasa je ngpadel sovražnik na obeh straneh Scarpe. Severno reke so običali v ognju njegovi napadi pred našo na Roeux nazaj zakrivljeno bojno črto, južno Scarpe pa so se izognile naše prednje čete s številnimi oklopnimi vozmi in močno infanterijo izvedenim sovražnim napadom po povelju na višine Monchy. Po srditem boju je prodrl sovražnik preko Monchy-Guémappe, naš protinapad pa ga je zopet vrgel nazaj na vzhodni rob teh krajev. Večkrat proti Chérisyju naperjeni naval se je zrušil pred krajem. Z močno uporabo oklopnih voz je nadaljeval sovražnik svoje napade na obeh straneh Bapaume. Severno Bapaume so bile višine jugovzhodno Moryja in Beugnâtre žarišče boja. Na višinah se je ustalil sovražnik zvečer po večkrat brezuspešnem navalu. Beugnâtre je ostal po dolgem boju v naših rokah. Jugozahodno Bapaume se je ustalil sovražnik pri Thillov in Martin-Puichu. Sicer so se tu na široki fronti do poznega večera ponovljeni napadi sovražnika zrušili v krvi. Na njih uspešnem odbijanju imajo ruske, bavarske in saške čete enak delež. Pred in za našimi črtami leže razbiti oklopni vozovi sovražnika. Poročnik Spielhoff je razstrelil s svojim avtomobilnim topom štiri vozove. Južno Martin-Puicha je vdrl sovražnik čez Bazentin v Montauban. V protinapadu smo ga zopet vrgli ven iz Montaubana. Tudi južno Montaubana so se izjalovili sovražni napadi. Naša črta gre zdaj zahodno Flersa, zahodno Longuevala na Maricourt.

Med Sommo in Oiso je oživel bojno delovanje le ob obeh straneh Avre. Pri krajevnih francoskih napadih sta ostala Fresnoy in St. Mard v rokah sovražnika.

Severno Aisne smo dobili v sunku zahodno Chavignyja 100 ujetnikov. Sovražni napadi so se zrušili z izgubami tukaj in severno Paslyja.

Nadporočnik Loerzer, poročnik Koennecke in poročnik Bolle so si priborili svojo 31., poročnik Tauny svojo 26., 27. in 28., poročnik Lauman 23., nadporočnik Grem 21. in poročnik Blume svojo 20. zmago v zraku.

von Ludendorff.

Angleško napredovanje.

London, 26. avgusta. Reuter javlja, da se razteza angleško napredovanje v odseku Scarpe 4 milje; napredovali pa so že za dve milji. Monchy le Preus, Gemappe in Vancourt so vzeli. Po neki cenitvi znašajo izgube 3. in 4. britanske armade od 21. do 25. t. m. 23.500 ljudi. V tem času so vjeli okoli 20000 Nemcev. Glasom Reuterjevega poročila so Angleži danes napredovali od Sambous do Neuveville, Vitasse ter do roba Croiselle in do jugoiztočno Mory.

Nemško orožje proti tankom?

Curih, 26. avgusta. Po francoskih poročilih so iznašli Nemci sredstvo, ki bo obrezuspešilo glavno orožje antantnih čet — tanke.

Ameriške čete.

Amsterdam, 27. avgusta. „Allgemeen Handelsblad“ javlja iz Londona: Američani so sedaj tudi kakor Francozi in Angleži žepreččet izkrcali v Arhangelsku. V Sibirijo pojde mešana Kanadska brigada.

London, 26. avgusta. Reuter je izvedel, da so Angleži zavojevali Cappy in Souzanne južno in severno Somme. Kakor se čuje so prišli do Mont au Ban in do gozda Longueval.

Basel, 27. avgusta. Iz New Yorka javlja „Neue Korr.“, da je na Francoskem sedaj 32 popolnoma opremljenih ameriških divizij.

Mir z orožjem.

Ženeva, 27. avgusta. Londonski poročevalec „Giornala d'Italia“ je bil v avdienci pri angleškem kralju, ki mu je rekel, da je po razgovoru s Fochom in drugimi vojskovodjami antante siguren, da sme računati na popolno zmago.

Lugano, 27. avgusta. V slavnostni dvorani na Kapitolu v Rimu je pozdravil Orlando londonskega lordmayora in je izjavil, da je sijajna zmaga blizu. Lordmayor je slavil italijanske zmage.

Amsterdam, 27. avgusta. Iz Springfielda v Illinois poročajo, da je Roosevelt v nekem govoru energično zahteval, da se vojna dobojuje do popolnega s silo izvojevanega miru.

Berolin, 27. avgusta. „Kreuzzeitung“ piše: Orjaška bitka poteka za nas ugodno in ravno ker ukrepi antante ne izvirajo samo iz čisto vojaških razmišljanj ampak tudi iz političnih vzrokov, imamo povod ugodno soditi o celotnem položaju.

Se letos bo konec.

Ženeva, 27. avgusta. Clemenceau je v petek pred odpotovanjem na fronto ponovil napram parlamentarcem izjavo, da bo še pred novim letom konec vojne.

Rotterdam, 27. avgusta. „Daily News“ pravi v svoji petkovi izdaji, da kaže sedajni vojni položaj, da je prišel psihološki trenutek, ko bi nevtrali mogli prevzeti vlogo posredovalcev.

Bern, 27. avgusta. „Berliner Intelligenzblatt“ javlja, da se zdi, da se v listih aliranih dežel knockout politika zmagoslavnega miru bliža vrhuncu. List je uverjen, da so se aliranci zmotili pri računih, ker zastopajo stališče, da more le oborožena odločitev privedi mir in upa, da bodo sedaj, ko so na vrhuncu, vendar drugače govorili.

Ženeva, 27. avgusta. Vodja belgijskih socialistov Vandervelde je pisal Hendersonu pismo, s katerim ga opozarja, da more stališče avstro-ogrskih socialistov napram belgijskim tvoriti temelj za sporazumljenje. Belgijski socialisti bi bili pripravljeni prirediti sestanek z nemškimi.

Razpoloženje v Angliji.

„Neue Zürcher Zeitung“ prinaša zanimiv članek o razpoloženju v Angliji, baje po pripovedovanju angleškega diplomata: Ta pravi med drugim.

„Najgloblji vtis na Angleže je napravila sedanja ofenziva, ki je prinesla alirancem prvi tudi od Nemcev priznani uspeh. Vendar so si Angleži na jasnem, da zadnja beseda še ni izpregovorjena. Z zadovoljstvom konstatirajo, da podvodniki niso mogli zabraniti transportov ameriških čet v Evropo in da je preskrba z živili boljša od dne do dne.

Mnogo se govori v zadnjem času o angleških pacifistih. To gibanje, pa na Angleškem ni močno. Pacifisti imajo sicer popolno svobodo, da govorijo v parlamentu in na shodih in da pišejo v časnikih, kar hočejo. Njihov vpliv je pa zelo majhen. Res je sicer, da žele tudi Angleži

mir; prepričani so pa vsi sloji, da mora biti mir pravičen in trajen, in da doseže tak mir, je ljudstvo voljno vse žrtvovati in čeprav vojska še tako dolgo traja.“

Španija in Nemčija.

Princ Ratibor pri kraju Alfonzu.

Santander, 27. avgusta. Nemški poslanik princ Ratibor je prišel v Santander kjer mu je kralj dovolil avdienco. Čuje se, da se nanaša avdienca na odgovor nemške vlade na špansko noto. Pravijo, da je nemški odgovor že došel. Ministrski predsednik Dato skliče po prvem septembur ministrski svet.

Berolin, 27. avgusta. „Lokalanzeiger“ javlja, da se je min. predsednik in zunanji minister Dato raznekrati razgovarjal z nemškim poslanikom Ratiborom. Vojni minister je pozvan h kralju v Santander.

Madrid, 27. avgusta. Po v San Sebastian sklicanem ministrskem posvetu je bila izdana uradna nota, ki javlja, da mora Španija z ozirom na to, da so nemški podmorski čolni potopili 20% ladij španske trgovinske mornarice in v interesu vzdržanja španskega pomorskega prometa in v zaščito španskih pomorščakov storiti izdaten ukrep, da bo nemudoma po ponovnem torpediranju nadoknadila potopljeno tonažo z nemškimi ladjami, nahajajočimi se v španskih pristaniščih.

Boji v Rusiji.

Ljudstvo proti boljševikom.

Curih, 27. avgusta. O nemirih v notrajnosti monarhije se je razpravljalo nedavno na kongresu svetovov južne Rusije. Kmetje so napadli zastopnike boljševiške vlade in so ubijali uradnike. Železnice v Moskvo so razrušene; Moskva je bila dolgo brez železniške zveze.

Moskva, 27. avgusta. Protirevolucionarno gibanje je krog Vologde in Jaroslava zelo narastlo.

Vojni ujetniki se ne bore.

Petrograd, 27. avgusta. V okolici Petrogradu je buknila oborožena vstaja pod poveljstvom oficirjev bele garde. Početkom so imeli vsaši uspehe. Trocki javlja brezlično, da so vesti iz dežel antante, kakor bi boljševiki mobilizirali nemške in avstroogrske jetnike, neresnične. Le nekateri, ki so sprejeli rusko državljanstvo se bore proti socialnim revolucionarjem.

Zaprti zastopniki antante.

Moskva, 27. avgusta. Sovjetska vlada je odredila, da bodo izpušeni samo zastopniki diplomatskih zborov antantnih držav, dočim ostanejo vojaški zastopniki zaprti. Nevtralne države so storile korake za oprostitev zaprtih zastopnikov antantnih držav.

Antantina špijonaža.

Stockholm, 27. avgusta. Pri telegrafski agenturi „Kosmos“, ki je prej poslovala v Petrogradu, so našli mnogo dokazov, da je imela antanta po vsej Rusiji razporedene volunske mreže in na mnogih mestih plačane volune.

Čehoslovaki in antanta.

Anglija je pripoznala Čehoslovake kot svoj zavezniški narod. Koliko je to pripoznanje vredno in kaj je pravi namen tega pripoznanja, o tem piše graški „Abeiterwille“:

„Antanta je priznala Čehoslovake kot suveren (neodvisen) narod, čeprav nimajo svoje države, ampak so naseljeni v dveh državah. Da je to pripoznanje prenapetim češkim nacionalistom šlo v glavo, je verjetno. Da pa vsi Čehi živijo v tej zablodi, in da ne vidijo, kaj je in obstoji, tega pa nihče ne verjame. Za enkrat še vedno obstoja Avstrija kot moč in ravnotako tudi Ogrska, čeprav sta obe državi ogroženi. Antanta še ni zmagala in kakor vse kaže, tudi še ne bo kmalu tako zmagala, da bi diktirala, kakšne naj bodo države v Avstriji bivajočih narodov. Kar počne antanta s Čehoslovaki, to je stara igra: da namreč zaneti ogenj upornosti v tuji hiši. Od centralnih sil so bile tudi speljane marsikateri niti do ruske revolucije: ravnotako je pa tudi gotovo, da zaradi tega ne bi bile odklonile separatnega miru s čarjem.“

Masaryk se zahvaljuje.

Kodanj, 27. avgusta. Masaryk je poslal Balfouru v imenu od Anglije priznanih Čehoslovakov zahvalni telegram, s katerim obeta, da se čehoslovaška država nasloni na Anglijo in da hoče služiti kot obrambni zid proti pangermanstvu.

Mirovna ideja.

Mirovna misel napreduje. Ne naglo, ampak čisto rahlo, tiho in skoro neopazeno se razvija, ne samo v nevtralnih deželah, ampak še bolj v onih, ki so neposredno prizadete od grozot te strašne vojne. Za mir — pošten, trajen in časten mir seveda — se izrekajo danes mirovna društva, za mir se trudijo učenjaki in misleci, za mir govorijo in delajo državniki, miru želi vsak narod, v prvi vrsti najbolj od vojne prizadeti kmečki in delavski sloj, a vendar noče priti!

Velika zapreka miru je različno naziranje državnikov o metodi ali o načinu, kako naj se doseže mir. Tu razločujemo danes dve veliki stranki: Prva pravi, da miru ni mogoče doseči brez popolne zmage bodisi na eni ali na drugi strani. Izraziti zastopniki te struje so na Angleškem Lloyd George, na Francoskem Clemenceau, v Italiji Sonnino, v Nemčiji pa vsenemško junkerstvo, ki je duševno zelo sorodno z ogrskimi grofi. Vsi ti zaslojejo stališče, da se je treba vojskovati tako dolgo, da bo ena ali druga stran popolnoma izkpravela, da bo mogoče nasprotniku pogoje diktirati.

Pot do popolne vojaške zmage je pa še dolga. Odločitev sicer obetajo državniki in generali od leta do leta, a priti noče, ker sta obe strani še mnogo premočni, da bi se ena ali druga vklonila. To ljudstvo samo sluti. Zato pridobiva misel na sporazum čim dalje več tal.

Za sporazum je pa treba solidne podlage, Wilson je sicer objavil miroven program, ki je zelo lep, katerega so pozdravili v večjem ali manjšem obsegu vsi državniki, a vsak ga tolmači po svoje. Zato ne morejo priti skupaj, da se zedinijo za splošen mir, kar je seveda „bojevitim“ državnikom čisto prav, ljudstvu pa ne.

Narodi so se začeli vsled tega gibati sami. Na Laškem so socialni demokratje bili že od početka vojske hudi nasprotniki vladne vojne politike in so ostali zvesti svoji politiki do danes kljub vsemu zatiranju. Na Francoskem so imeli istotako socialisti nedavno shod, kjer so se izrekli proti vojni politiki vlade in zahtevajo revizijo francoskih vojnih ciljev. V Nemčiji se je izrekel državni zbor za sporazumen mir. Koliko si prizadeva za mir naš cesar, je pa vsem znano.

A narodi ne morejo povsod do besede, kakor bi hoteli. Ravno v demokratičnih državah, kjer ima ljudstvo — na papirju — največ pravic, so povsod na vladi močje, ki z vsemi sredstvi, katera jim daje na razpolago državna moč, vsako mirovno gibanje neusmiljeno zatirajo.

Razdalja med vojno in mirom je torej še velika, in sicer toliko, kakoršna je razdalja med bojno politiko sedanjih vladnih mogotcev in ljudskimi mirovnimi stremljenji na eni, potem pa razdalja med vladnimi sistemi antante in centralnih držav na drugi strani.

Do vnajnega miru nas bo dovedel torej v prvi vrsti notranji razvoj evropskih držav. Kolikor več bo izgubil tal pretrani imperijalizem na Laškem in Francoskem, kolikor bolj bo padel po hlep po tujih deželah in po gospodarskem zaslužnjenju tujih narodov, toliko bližje bo mir. Na drugi strani: Kolikor bolj bo notranji razvoj Nemčije in njeno ustavo demokratiziral, kolikor prej bodo dosegli avstrijski narodi svoje pravice v federativni Avstriji, toliko bolj se bodo zbližala naša stališča z evropskim zapadom in samo na ta način bo mogoče najti podlago, na kateri se bo dal skleniti mir.

Vodne špekulacije tvrdke Leykam-Josefs- tal.

Medtem ko druga industrijska podjetja na Kranjskem izrabljajo vodne sile samo za obratovanje svojih podjetij, izrablja tvrdka Leykam-Josefstal vodne sile zgolj v špekulacijske namene in si skuša z njimi pridobiti ogromne svote denarja, pri čemer se prav nič ne ozira ne na javne interese in tudi ne na pravice zasebnikov. S svojimi vodnimi špekulacijami je začela na Savi, koder namerava preprečiti, da bi deželni odbor izvršil svoj program glede izrabe vodnih sil v občo korist dežele Kranjske. To početje se bode tvrdki Leykam-Josefstal, ki do zdaj še ni gospodar dežele, temeljito ponesrečilo, kajti deželni odbor ne bo nikdar dopustil, da bi veliki kapital potom vodnih sil zaslužil pošteno in delavno prebivalstvo dežele Kranjske. Vodne sile naj služijo povzdigi blagostanja ljudstva, ne pa špekulacijam velikéga kapitala.

Da bi tvrdka Leykam-Josefstal svoj namen popreje dosegla, ponudila je bivšemu glavarju pl. Šukljeju masno plačano mesto upravnega svetnika, katero mesto je bil pl. Šuklje pripravljen sprejeti, čemur sta se pa uprla dr. Šusteršič in dr. Lampe.

Da bi tvrdka za svoje špekulacije pridobila tudi dr. Šusteršiča, ponudila mu je istočasno masno plačano pravno zastopstvo za vse alpske dežele. Toda dr. Šusteršič je javljivo ponudbo z ogorčenjem odklonil.

Da sta dr. Šusteršič in dr. Lampe takrat pravo zadela, jasno dokazuje nadaljno postopanje tvrdke Leykam-Josefstal.

V sedanjem času je tvrdka Leykam-Josefstal začela svoje vodne špekulacije tudi še na Ljubljani. Kakor znano se je z velikimi stroški pričelo z osuševanjem ljubljanskega barja. To delo sestoji v dveh napravah; na eni strani se odpravi na barju povodnji, ki so vsakoletno povzročale ogromno škodo; na drugi strani se ob suši namakajo zlasti korenine rastlin, da jim suša ne škoduje, v katero svrhu služita dve zatvornici, postavljeni v Ljubljani in v Grubarjevem kanalu, ki podtalno vodo vzdržujeta na potrebni višini. Lep uspeh te melioracije se že povsod kaže: barje bo postalo zelo rodovitno in se bo blagostanje dosedaj ubogih barjanov močno dvignilo.

To priliko hoče izkoristiti tvrdka Leykam-Josefštāl in tudi biti deležna na bodočem večjem dohodku barjanov. V to svrhu je ugovarjala proti napravi zgoraj navedenih zatvornic, dasiravno služijo tako važnim javnim interesom in dasiravno nima tvrdka Leykam-Josefštāl od barjanov nič manj kot 150.000 K odškodnine vsako leto. Če bi tvrdka s svojo zahtevo prodrla, bi postali barjani samo tlačani dunajske akcijske družbe Leykam-Josefštāl ter ne bi od melioracije barja skoro nič imeli, kajti kar bi jim večja rodovitnost barja donesla, bi morali zopet oddajati kot nekaj letni davek tvrdki Leykam-Josefštāl.

Ta tvrdka se pa ne zadovolji samo z letno odškodnino po 150.000 K, temveč hoče od barjanov iztisniti še več denarja. V to svrhu si je dala izdelati načrt za povečanje svoje dosedanje vodne naprave na levem bregu Ljubljane pri Fužinah, katero povečanje se bi izvršilo s tem, da bi se dvignil jez, in da bi smela uporabljati pri tej napravi več vode.

Tudi ta načrt tvrdke Leykam-Josefštāl je za njene špekulacijske namene zopet prav značilen. V svrhu boljšega odvajanja visokih voda se bo namreč morala poglobiti tudi še struga Ljubljane od Vodmata do Fužin. Če bi se torej dovolil tvrdki višji jez, bi bila omenjena poglobitev Ljubljane nemogoča, oziroma barjani bi morali plačati tvrdki Leykam-Josefštāl velikansko odškodnino za to, da zvišani jez zopet odstrani. Tvrdka Leykam-Josefštāl za to bodočo poglobitev dobro ve in skuša vsled tega ustvariti podlago za poznejše odškodninske zahtevke.

Istotako nasprotuje uporaba večje vodne množine po tvrdki Leykam-Josefštāl melioraciji barja, kajti ob suši se bode od tvrdke zaprosena večja množina vode porabila za namakanje barja. Za slučaj da bi se tvrdki dovolila uporaba te večje vodne množine, bi barjani morali to dosejati prosto vodo od tvrdke drago zopet odkupiti za popoln uspeh melioracije barja. S tem bi tvrdka zopet pridobila lepe novce, katere bi odnesla iz kranjske dežele.

Da tvrdka doseže svoj ravno obrazloženi smoter, je uporabila različna sredstva. Poklicala je na pomoč vojaštvo, češ da se gre za vojaške interese; posredovala je v različnih ministrstvih, češ da se gre za povzdigo industrije; obrnila se je celo do bivšega ministrskega predsednika vit. Seidlerja, da bi ji pomagal pri podjarmljenju kranjske dežele, Seidler je tvrdki naselil in je odredil, da v predmetni zadevi posreduje ministrski komisija, kar pa je v očitnem nasprotju z vodopravnim zakonom, vsled česar je deželni odbor v obrambo interesov kranjske dežele zoper tako postopanje najodločneje protestiral.

Vsa opisana prizadevanja tvrdke Leykam-Josefštāl pri različnih vojaških in civilnih oblastih niso imela uspeha, kajti deželni odbor, kateremu ob strani so stali glavni odbor za obdelovanje barja, prizadele občine in prizadele zasebniki, je storil vse potrebne korake in s temeljitim delom pri vseh tozadevnih komisijskih razpravah preprečil nakano tvrdke Leykam-Josefštāl. Ravno kar je okrajno glavarstvo v Ljubljani izdalo razsodbo, s katero je zavrnilo prošnjo tvrdke Leykam-Josefštāl glede povečanja njene vodne naprave pri Fužinah.

S tem pa obrat v papirnici nikakor ni oškodovan, kajti tvrdka Leykam-Josefštāl ima pravomočno koncesijo za izrabo približno 500 konjskih sil na desnem bregu Ljubljane pri Fužinah, katero vodno silo takoj lahko izrabi, kar bi gotovo tudi storila, če bi v vevski papirnici dejansko potrebovala več gonilne moči. To pravomočno koncesijo pa tvrdka ne izrabi, temveč jo pusti od vodopravne oblasti vedno podaljševati in je sedaj s svojim novim načrtom hotela pridobiti novo koncesijo še na drugem bregu, katere koncesija naj bi služila v spekulacije proti barjanom.

Da se ta namera tvrdke Leykam-Josefštāl ni posrečila se imajo barjani in drugi prizadele interesi zahvaliti deželnemu odboru, ki je s svojo znano pazljivostjo in delavnostjo tudi v tej zadevi z vso odločnostjo branil koristi kranjske dežele.

Iz naših listov.

„Slovenec“ nadaljuje članek o vojnem gospodarstvu. Peča se zlasti s prometom z živino. Predlaga, naj se sedanji sistem zapnikov opusti in naj se ustanove za vsak političen okraj posebne komisije, kojih naloga bi bila dvojna: preskrbovati kontingent za državno oddajo in civilni konsum ter posredovati med posestniki pri medsebojnem nakupu, oziroma zamenjavi živine.

„Slovenski Narod“ se bavi s člankom grofa Tize, kjer trdi, da so nadaljevanja vojske krivi samo češki in drugi veleizdajalci.

„Naprej“ ima velik članek o N. S. in socialni demokraciji, ki katerega povzemamo najznačilnejše stavke:

„Mi smo višili in bomo vršili svoje dolžnosti napram narodu tudi v bodoče in bomo podpirali vse one zahteve naroda, ki so v skladu z našimi demokratičnimi teorijami in socialističnimi cilji. Zato je pa potrebno, da si ohrani stranka popolno neodvisnost in samostojnost in torej proste roke. Dokler zahteva narod svoje pravice in si hoče urediti svoje razmere, ki mu bodo omogočile lažji in lepši razvoj v vseh panogah kulturnega, socialnega, političnega in gospodarskega življenja, sme biti gotov, da nas bo imel pri takih zahtevah in pri boju za doseg tega zahtev vedno poleg sebe in v sebi.

Nismo dogmatiki, kakor nam nekateri očitajo, niti nismo nestrpni napram nesocialistom. Le to smo, da ne vidimo nobene resne in globoke potrebe po sodelovanju z nesocialističnimi strankami niti v sedanjih razmerah. Ne vidimo te potrebe ne za narod ne za stranko. Naša stranka je prešibka, da bi zamogla igrati v Narodnem svetu odločilno vlogo in, da bi smela upati, da prodre v Narodnem svetu s svojimi idejami. Z vsem tem torej, da bi zasedla ona tri mesta v Narodnem svetu bi zamogla storiti le to, kar lahko stori tudi, ako pusti ona tri mesta nezasedena. Narodni svet ne more imeti nanjo no-

benega posebnega vpliva glede na delo v skupne interese, ker se stranka tega dela že sama zaveda.

Slovensko delavstvo Spodnje Štajerske je na celjski konferenci sprejelo sledečo resolucijo: Slovensko delavstvo Spodnje Štajerske podarja svoje mednarodno stališče, zahteva pa za svoj narod vse pravice, ki mu gredo glasom samoodločbe narodov. Glede deklaracije jugoslovanskih poslancev v državnem zboru z dne 30. maja 1917. izjavlja slovensko delavstvo iz Štajerske, da je slovensko delavstvo eno z vsem slovenskim narodom v želji po združitvi našega troimenega naroda, Slovencev, Hrvatov in Srbov, v lastno demokratično državo. Slovensko delavstvo Spodnje Štajerske se v tem oziru popolnoma strinja z resolucijama vseslovenskega delavskega dne.

Konferenca pozdravlja resolucije, sprejete na konferenci nemških sodrugov iz alpskih dežel v Zell am See, ker vidi v teh mogočen korak k rešitvi narodnega vprašanja v Avstro-Ogrski.

Po domovini.

Osebnost. Dr. Lampe je odpotoval za tri tedne v Rogaško Slatino, da se pozdravi.

Reforma ustave. „Čech“ se ponovno peča s Husearekovimi načrti in pravi, da je ministrski predsednik odločen, da izvede ustavno reformo na federativni podlagi. Turinska „Stampa“ se peča z možnostjo, da bi se v Avstriji res izvedla državna reforma na federativni podlagi in razpravlja o vplivih take reforme na svetovno politiko. Boji se, da bi federalizacija Avstro-Ogrske vzbudila posebno v Ameriki ugoden odmev in bi potem Amerika in ž njo vred tudi Anglija ne podpirali več stremljenja za popolnim razkosanjem monarhije. List se tolaži, da Nemci in Madjari, kakor vedno doslej, tudi to pot preprečijo reformo ustave, ki bi jim odvzela nadvlado nad slovanskimi in romanskimi sosedi.

„Avstrijo je treba razbiti!“ Iz Berna poroča „Voss. Ztg.“: „Perseveranza“ ostro napada angleške liste „Manchester Guardian“, „New Europe“, in francoski „Journal des Débats“, ker podpirajo nasprotnike Sonnina in njegove politike proti Avstriji. List pravi, da stoji Italija preveč pod jerobstvom alijancev, ki pobijajo Avstrijo le zato, ker je nemška zaveznica, ki bi pa zelo radi videli, če bi se Avstrija prenovila v slovensko vesilo. Za Italijo velja pa samo eno načelo: Vsaka Avstrija in vsaka druga država, naj si bo nemška ali slovanska, je za Italijo pogubna, če gospoduje nad vzhodno jadransko obalo. Proti vsaki taki sili bi se morala Italija bojevati do skrajnosti.“ — Torej živel laško-slovenski spozrazum, posebno v Trstu.

Prebiranja. Nedeljska „Mittagszeitung“ piše: Sobotni skupni ministrski svet se je bavil z vprašanjem dopolnitve armade; posvetovanja sta se udeležila tudi oba domobranska ministra, a tudi šef dopolnjevalnega urada baron Hazay je bil poklican. V tej zvezi se je odločalo tudi o vprašanju bodočih naborov. Za enkrat naj ostane pri prebiranju, o katerem se je pred kratkim poročalo. Naborov torej ne bo, marveč se bo vršilo samo pregledovanje v vojaški službi se nahajajočih. Ministrski svet je baje sklenil, da na noben način ne izvrši naborov med parlamentarno pavzo že zato ne, da v inozemstvu ne vzbudi suma, da se vlada upa odrediti nove nabore samo v času, ko ni parlamenta.

Otvoritev slovenskega gledališča. Praška „Union“ poroča: „Slovensko gledališče v Ljubljani bodo otvorili 15. t. m. Predstavljaljo bodo Finžgarjevo ljudsko igrilo „Naša kri“. Za otvoritveno predstavo izvršujejo velike predpriprave. Pričakovati je tudi številnih slovanskih gostov, tako da se otvoritvena slavnost razvije v manifestacijo kulturnega napredka Slovencev in kulturne skupnosti Slovanov.“

Družba sv. Jeronima, ki vrši med Hrvati poslanstvo slično oni Družbi sv. Mohorja obhaja 29. avgusta svojo petdesetletnico. Nadškof dr. Bauer je izdal okrožnico, s katero se spominja ustanovitve družbe kardinala Jurija Haukila in hvali družbo, ki je vesčas goreče vršila svojo nalogo. Do danes je družba razdelila med hrvaškim narodom 4.800.000 knjig. Knezoškof je odredil, da bi vsi duhovniki dne 1. septembra pridigovali o dobrem tisku, ki bi se moral bolj razširiti in razviti.

Poziv članom Slomškove zveze. V smislu § 31 društvenih pravil se bo vršil v prvi polovici meseca septembra občni zbor Slomškove zveze. Dneva in lokala zborovanja radi raznih zaprek ni mogoče še danes natančno določiti, pač pa se bo natančen spored pravočasno objavil v listih. — Člani, ki imajo za to zborovanje kake samostalne predloge, naj jih naznajo vsaj do 3. septembra t. l. pismeno predsedniku, ozir. tajništvu. (Ljubljana V. Poljanski nasip 52.)

Padel je junak. Po vsestranskem poprašanju smo prejeli te dni uradno, toda — žalostno vest, da je 15. junija ob naši ofenzivi na hribu Solarolo padel junaške smrti enoletni prostovoljec bosn. pešp. št. 2. Viktor Rožnik z Glinc. Lansko leto je kot vojak dovršil 7. gimnazijski razred. Pred leti je študiral na zavodu sv. Stanislava. Bil je miren, blag, čvrst mladenič. Škoda zanj. Ta neskončna vojna nam res pobera vse dobre fante. Rodbini Rožnikovi naše najprisrčnejše sožalje!

Umrl je v Moravčah v 70 letu starosti posestnik Ignacij Detela, brat vladnega svetnika dr. Franc Detela. — Umrl je v oktobru lanskega leta v italijanskem Vidmu Fran Zdešar, korporal strel. p. 20., sin znanega čevljarja Zdešarja v Ljubljani. Smrt je bila sporočena v Ljubljano šele sedaj.

Prošnje za vojaško oprostitev morajo biti kolkovane. Finančno ministrstvo je sporočilo, da morajo biti prošnje, ki jih vložijo posamezne osebe za oprostitev od črnovojniške službe, ali za podaljšanje oprostite ali za čakalno dovoljenje, kolkovane s kolkom 2 K za vsako polo. Za pravne zadeve se zvišajo pristojbine. „W. Z.“ z dne 23. t. m. prinaša odredbo justičnega ministrstva o zvišanju dostavljajlnih pristojbin v državljansko pravnih zadevah.

Najvišje cene za švedske vžigalice. V večerajšnjem državnem zakoniku razglašena odredba določa najvišje cene za švedske nežveplene vžigalice. 100 škatic stane pri vagonski prodaji iz tvornice 8 K 25 vin. vstevši vžigalni davek, pri prodaji v celih zabojih 8 K 55 vin., pri prodaji najmanj 100 škatic 8 K 85 vin. in na drobno 10 vin. škatica.

Brezmesni tedni? Kakor znano je odpustništvo agrarnih poslancev izjavilo, da je stanje živine ogroženo vsled preoblega konsuma mesa, in zahtevalo, da se zniža kontingent klavne živine. V zvezi s tem je bilo rečeno, da se namerava vpeljati vsak mesec en brezmesni teden. Dunajski vnovčevalnici za živino ni o tem nič znano, da nameravajo za Dunaj kaj kmalu vpeljati brezmesen teden. Pač pa pričakujejo za drugo polovico septembra dobave govedi in konj, ki bo zopet nekoliko primerna potrebi — Morda bo pa Dunaj častna izjema, saj izjeme so povsod.

Izpred ljubljanskega porotnega sodišča. Predčerašnjim je stal pred tukajšnjo poroto Josip Prelj, 52 let star, rojen v Pirničah, delavec nestalnega bivaljšča, ki je nepopolnoljiv tat in vlačugar, ki mrzi delo in redno življenje. Obdolženec je bil že 17 krat predkaznovan radi tatvine in vlačugarstva. V sedanjem slučaju je šlo le za dve poskušeni tatvini, ki pa se mu nista posrečili. Obdolženec simulira tudi z umobolnostjo, da bi se rešil kazni. Porotniki so vsem vprašanjem z 11 glasovi pritrdili, ter ga je sodišče obsodilo na pet let teške ječe, poostrene s samotnim zaporom in trdim ležiščem vsacega četrta leta, obenem pa izreklo, da se po prestani kazni odda v prisilno delavnico. — Drugi obtoženec pa je bil prefrigan lažnjivec Vence Smerdel, 25 let star, delavec brez stalnega bivaljšča, enkrat radi nevarnega pretenja z osemesečno ječo predkaznovan. Pridejal si je tudi napačno ime Franca Lenaršiča in je izvršil junija meseca vlom ter tatvino v Mali stari vasi. Obdolženec svoje dejanje popolnoma priznava. Bil je oproščen. — Razprava proti Juriju Rusjanu zaradi hudodelstva goljufije, ker si je prisvojil najdeno vsoto 4262 K, se je odgodila, ker je ena priča izostala. — Jutri se vrši tiskovna pravda proti Melhiorju Čobalu. Letina. Iz Radne pri Sevnici nam pišejo: Vreme imamo sedaj pri nas krasno. Res je toča napravila po naši fari veliko škodo, zlasti v vinogradih je vzela polovico pridelka, a če bo naprej ugodno vreme, se bo že še šlajalo, če ne pobere prehuda revizijska slana tega, kar nam je vremenika uima še pustila. — Izredno veliko imamo letos os, ki tudi grozijo ne-prizanašajo. Morda je to znamenje, da „dolenček“ ne bo preslab.

Nepričakani kravji tat. 6000 K vredna krava je bila ukradena Franu Cvetniču v Mali Pristavi. Čez nekaj dni so našli kravo mrtvo na nekem polju. Tat je kravo ubil s kamenjem, potem odrezal v zadnjih delih okoli 10 kg mesa, drugo je pa pustil.

Madjarski otroci v Opatiji. V Debrecin so došla poročila, da se z madjarskimi otroci v Opatiji ne postopa tako, kakor bi želeli njihovi starši. Odelek akcije za prehrano otrok je sklenil, poslati delegate v Opatijo, Portorose in druga obrežna mesta, kjer se nahajajo madjarski otroci, da poizvedo in poročajo, kako se godi otrokom v kopalščih.

Griza in osepnice. Iz Ribnice-Breznice na Štajerskem se poroča, da se je pojavila griza v večjem obsegu. Pomanjkanje zdravnikov in živil kakor tudi pravih zdravil, so za te kraje in tudi za Maribor velika nevarnost. — V Možganjih je oboel nek ruski ujetnik na osepnih. Prepeljali so ga v bolnišnico v Šternthal.

Spiljenje vidilo. „Marburger Ztg.“ objavlja iz Slov. Bistrice sledeči mrščasti dopis: Tujci prihajajo sem v vedno večjem številu, kljub pomanjkanju živi, in ljudje so naravnost ogorčeni, ker nekateri tujci izjavljajo govore francoski, in celo pri zglaševalnem uradu ne moreš razvideti, kdo je ta gospoda. Že iz vojaških ozirov bi se morala izvršiti priglasitev policijskim potom in brezobzirno bi bilo treba nastopiti proti osebam, ki kljub uradnemu pozivu občine to opustijo. Zastrupljenje z gobami. V Mariboru je vedno več slučajev zastrupljenja z gobami in je prišlo že več zastrupljenih oseb, posebno iz okolice mesta, v bolnico. V Košaku pri Mariboru je umrlo dvoje gostaških otrok vsled zaužitih strupenih gob.

Nesrečen dar. V Nabrežini je neznan vojak podaril 16 let stari Bernardi Kojič škatio sardin. Dekle je mislila, da ima res sardine — saj škatic je bila čisto slična — in je začela odvijati pokrov. Bila pa je italijanska ročna granata, ki jej je v rokah eksplodirala. Dekle je zadobila na rokah, nogah in po obrazu take poškodbe, da je kmalu na to v bolnici umrla.

Maščevanje iz ljubosumnosti. Na Reki je 20 let stara tobačna delavka Elizabeta Blečič iz ljubosumnosti in maščevanja hotela ustreliti 19 letno Lino Toničič, a jo je le smrtnonevarno ranila. Potem je ustrelila na 38 letnega pomorskega kapitana Viktorja Štefanciča in ga zadela na rami in na levi roki. Toničičevo so prepeljali v bolnišnico smrtno nevarno ranjeno. Kapitan pa se nahaja v zasebnem senatoriju. Ljubezenska drama se je vršila v kapitanovi vili v Kantridi, od katere je imela Blečič poseben ključ. Pred kratkim se je kapitan Štefancič ločil od Alice Crespi, s katero je živel štiri leta. Crespi je starejša sestra Elizabete Blečič. Zdi se, da je bil umor dogovorjen.

Onil krompir za Celovec. Te dni je došel iz Knittelfelda v Celovec vagon zgodnjega krompirja. Krompir je bil s Poljskega in določen za železniško osobje v Celovcu ter Beljaku. V vagonu je bilo 11.000 kg krompirja, ki pa je bil že večina gnil. V Celovcu so ga izložili 1700 kg ostanek pa poslali v Beljak.

Trda usoda. V zadnji ofenzivi ob Pivni je padel tudi čevljarjev sin Ferdinand Čuden iz Vrbe ob Jezeru na Koroškem, star 20 let. Pred vpoklicom je bil pomočnik svojemu 60 letnemu očetu in je z delom lajšal življenje svojih staršev. Starši padlega so imeli pet sinov, od katerih je eden postal vsled težke poškodbe invalid, ostali trije pa so še na vojni ali v ujetništvu. Okrajna komisija za preživljanje v Beljaku pa je tem težko preizkušenim staršem priznala dnevno podporo

50 h, reci in beri petdeset vinarjev, četudi ji mora biti znano, da so navezali le na dohodke lastnega dela in na zaslužek svojih sinov, ki pa zdaj popolnoma odpade. — Je še marsikje tako!

Drobiž.

Cesarska dvojica v Draždanih.

Reichenau, 27. avgusta. Cesar in cesarica sta odpotovala s spremstvom v Draždane, da opravita tam svoj nastopni obisk. V Draždanih se bode ta mudila eden dan.

Draždani, 27. Cesar Karel je z lastnoročnim pismom imenoval saškega kralja za šefa 107. pehotnega polka.

Naš davčni program.

Dunaj, 27. avgusta. Danes se je min. pred. Hussarek začel posvetovati z voditelji parlamentarnih strank. Najprvo se je posvetoval s prelatom Hauserjem, potem pa s prof. Waldnerjem, z obema skoro izključno o sklicanju finančnega odseka. in o septemborskem zasedanju parlamenta.

Iz parlamentarnih krogov se čuje, da se bo fin. min. Wimmer skušal sporazumeti s strankami o davčnem programu. On polaga največjo važnost na hitro izvedbo programa in ima trdno voljo, dovesti zadevo do odločitve. Davčni program pride brez premene v pretres.

Konferenca alpskih socijalistov.

Dunaj, 27. avg. Nemški socijalisti iz planinskih dežel so pri svojih posvetovanjih v Zell am See sklenili, da treba takoj ukiniti predpave posedujočih razredov v vseh zastopstvih. Nadalje so protestirali proti reakcionarni neodločnosti avstrijskih vlad in so zahtevali demokratsko razrešitev nacionalnih vprašanj. Konferenca odklanja nemško nadvlado, a zavrača tudi namene Čehov in jugoslovancev, zatirati nemštvo v svojih ozemljih. Konferenca je sklenila, da treba nevtalizirati važne železnice in jadranska pristanišča. Zlasti mora postati Trst zvezno pristanišče.

Banska kriza na Hrvaškem.

Zagreb, 27. avgusta. Hrvatska kriza je dospela do vrhunca. Da odstopi ban Anton Mihaelović je gotova stvar. Naslednik bo najbrže bivši ban Škerlec.

Glas nemških državnikov nemškemu ljudstvu.

Dunaj, 26. avgusta. Dunajska „Mittags-Zeitung“ izve od svojega berlinskega dopisnika, da so nemški državniki nedavno sklenili — kar je odobril tudi cesar — v bodoče v javnosti povzdigniti svoj glas in govoriti vsemu ljudstvu.

Ukrajinci kupujejo na Ogrskem.

Budimpešta, 27. avgusta. Po nalogu ukrajinske vlade se mudi v Budimpešti posebna komisija, ki je nakupila za 10 milijonov rubljev poljedelskih strojev.

Tujci Avstrijci.

Šopronj, 27. avgusta. Občinski odbor je sklenil iztirati vse tujce, posebno Avstrijce. Do sedaj so hodili dnevno na stotine v Šopronj po živež.

Kako so usmrtili carjeviča.

Berolin, 27. avgusta. O umoru sina bivšega carja javlja „Deutsche Tagesztg.“: Ko so bili ustrelili bivšega carja, so šli udeleženci eksekucije k carjeviču in so mu rekli: „Usmrtili smo očeta, bila je pasja smrt“. Sina so pri tem polile solze, a eden teh ljudi je nameril samokres in je ustrelil carjeviča. — To je tako surovo, da tega v Berlinu ne morejo verjeti.

Usoda carice.

Stockholm, 27. avgusta. Vlada sovetov je sprejela papežev predlog za izpust bivše carice in njenih hčera.

Roparski umor.

Sarajevo, 27. avgusta. Sedemdeset let staro posestnikovo vdovo David je umorila in oropala njena bivša služkinja, 21 letna Zofija Puzić.

Stotnik goljuf.

Budimpešta, 27. avgusta. Policija je aretirala na prošnjo mestne občine tešinske in dunajske tvrdke Petzold & Komp. stotnika Andreja Sigmunda radi goljufije.

Napad na Luxemburg.

Berolin, 27. avgusta (Wolff). Zgodaj popoldne 25. t. m. je šest alijanih letalcev napadlo z bombami mesto in kolodvor Luxemburg. Škoda je malenkostna.

Širom sveta.

Caruso se oženil. Rimski listi poročajo, da je poročil znani tenorist Caruso Američanko, hčerko nekega njujorškega advokata.

Milijonsko darilo za hebrejsko literaturo. Gotovi gospod Stybel, ki je živel pred vojno v Varšavi, pa so ga odvedli Rusi v notranost Rusije, je poklonil svoto 5 milijonov rubljev za razširjanje hebrejske literature, izdajanje hebrejskega časopisa in za prevod mojstrskih del v hebrejščino. Ta mecen stanuje sedaj v Odesi, kjer si je pridobil veliko premoženje.

V katerih slojih je največ otrok? Izmed 780.068 zakonskih otrok v Avstriji je bilo rojenih l. 1913 58 odstotkov na kmetih, 28 odstotkov otrok je bilo iz industrijskih in obrtniških rodbin, ostanek 14 odstotkov pa pripada ostalim slojem. Med kmečkih otrok so tri četrtine prava kmet-ska kri, dočim imajo med drugimi stanovi največ otrok delavski sloji. Izmed vsakih 100 nezakonskih otrok pride po stanu matere 39 na kmetški stan, 21 na industrijske in obrtnike, število takih otrok ostalih slojev pa je majhno, le da pride na zasebnike brez poklica 18 in na služinčad 17 nezakonskih otrok. Umrljivost dojenčkov je bila po deželi večja kot po mestih. V celi Avstriji je umrlo od 1000 oseb v prvem letu starosti okrog 278, tako da pride tedaj na dojenčke več kot četrtna smrtnih slučajev; dejanski nezakonskih otrok več umrje nego zakonskih, največja umrljivost pa je med nezakonskimi otroki moškega spola.